

N:o 61.

Ank. till Riksd. kansli den 28 april 1894, kl. 12 midd.

Utlåtande, i anledning af väckt motion om utarbetande af förslag till lag om skydd för industriella mönster och modeller.

Det lagstiftningsarbete på den industriella eganderättens område, som i vårt land allt sedan år 1877 fortgått, har, såsom utskottet vid ett föregående tillfälle erinrat, hittills burit frukt i förordningen angående patent den 16 maj 1884, och lagen om skydd för varumärken den 5 juli samma år. Den samtidigt väckta frågan om skydd för industriella mönster och modeller väntar deremot fortfarande på sin lösning. De komiterade, som den 11 maj 1877 af Kongl. Maj:t tillsattes för att bland annat upprätta förslag till författning åsyftande att bereda verksamt skydd mot reproduktion af mönster och modeller, afgåfvo den 6 november 1878 underdånigt betänkande angående sådant skydd äfvensom förslag till författning i ämnet. Detta förslag afsåg skydd för dylika produkter utan inskränkning till någon viss industrigren, men emot antagandet af förslaget i denna dess allmängiltighet framställdes likväl af näringsidkare inom åtskilliga industrigrenar betänkligheter, vid hvilka så mycket afseende fästes, att förslaget fick förfalla, utom i hvad angick metallindustrien, derinom ett lifligt intresse för införande af mönster-skydd antogs hafva framträdt.

Inskränkt sålunda till att omfatta skydd för mönster och modeller inom metallindustrien, blef förslaget genom proposition den 28 januari 1887 förelagdt Riksdagen.

Bih. till Riksd. Prot. 1894. 7 Saml. 37 Häft. (N:o 61.)

Lagutskottet, till hvars handläggning förslaget hänvisades, yttrade i sitt utlåtande (n:o 22), huru som utskottet funne förslaget vara grundadt på en rättvis och billig princip, hvars genomförande i en framtid väl finge anses i alla afseenden önskvärdt. Då utskottet emellertid ansåg sig böra före ärendets pröfning söka förvissa sig derom, huruvida bland idkarne af metallindustrien förefunnes en allmän och något så när enhällig önskan att erhålla en lagstiftning i förslagets syfte, anmodade utskottet åtskillige Riksdagen tillhörande idkare af denna industri att infinna sig hos utskottet och meddela utskottet sina åsikter i ämnet. Hvad af flertalet bland desse industriidkare inför utskottet anfördes, fann utskottet icke egnadt att bibringa utskottet den uppfattning, att metallindustriens målsmän mera allmänt önskade en lagstiftningsåtgärd i öfverensstämmelse med förslaget; och då den förutsatta tillvaron af en dylik önskan varit anledning till förslagets framläggande, syntes tillräckliga skäl för dess antagande icke vara för handen, utan hemställde utskottet, att förslaget icke måtte af Riksdagen antagas.

Till följd af Riksdagens upplösning blef emellertid detta utlåtande icke föremål för behandling inom kamrarne.

Vid 1891 års riksdag bragtes frågan åter å bane och denna gång i sin ursprungliga omfattning. Herr Aulin hemställde nemligen, att Riksdagen måtte i skrifvelse anhålla, att Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till lag om skydd för industriella mönster och modeller.

Till stöd för denna framställning anfördes hufvudsakligen följande:

»Under det att nya uppfinningar af industriella alster och tillverkningsätt redan från detta århundrades början här i landet varit skyddadt mot olofliga efterbildningar, och patentväsendets utveckling af lagstiftarne sedermera omfattats med ständigt stigande intresse, äro uppfinnarne på det konstindustriella området fortfarande fullständigt rättslösa, så att en hvar saklöst kan efterbilda deras mönster och modeller samt utan möda eller risk skörda frukterna af deras uppfinningsförmåga och arbete.

Detta förhållande är i hög grad ogynnsamt för den inhemska konstindustriens utveckling. Då mönsteritaren och modellören icke, såsom uppfinnaren, på det rent industriella området genom några åtgärder kan tillförsäkra sig ensam dispositionsrätt öfver frukterna af sitt arbete, saknar han äfven den sporre, som ensam kan drifva honom att eftersträfvä och vinna större fulländning i sitt yrke. Industriidkaren kan icke betala hans arbete hvad detta borde vara värdt, enär industriidkaren sjelf icke på något sätt kan hindra sina konkurrenter att gratis

tillegna sig och eftergöra de mönster och modeller, han köpt. Det är därför under nuvarande förhållanden föga tacksamt att söka i den svenska industrien införa nya och originella mönster och modeller, och stora flertalet af våra industriidkare inskränker sig därför också till att arbeta efter utländska förebilder.

Helt annorlunda skulle utan tvifvel saken gestalta sig, om den, som förfärdigat ett nytt mönster eller en ny modell, under en viss tid egde att ensam använda densamma. Det premium, som denna uteslutande förfoganderätt tillförsäkrade uppfinnaren och hans rättsinnehafvare, skulle sporra såväl mönsterritarne som industriidkarne till sjelfständigt arbete på detta område och derigenom mäktigt verka till den inhemska konstindustriens höjande.

Detta har man också för länge sedan insett i utlandet. I England, Frankrike, Tyskland, Nordamerika m. fl. länder finnas sedan långt tillbaka lagar, som tillförsäkra uppfinnarne af konstindustriella mönster och modeller möjlighet att under viss tid vinna uteslutande rätt till dessas begagnande genom att mot erläggandet af vissa afgifter låta registrera dem hos vederbörande myndigheter, och om gagnet af denna anordning finnes inom dessa länder icke mer än en mening.

Öfvertygad att det här gäller icke blott en enkel gärd af rätt-visa, utan ock en verklig lifsfråga för den svenska konstindustrien, har jag därför trott mig böra föreslå, att Riksdagen måtte genom sitt initiativ söka föra frågan framåt.

Det af regeringen år 1887 framlagda förslaget afsåg endast metall-industrien, hvars målsmän då särskildt petitionerade om införandet af skydd för mönster och modeller inom sin industri. Såsom af propositionen framgår, gafs åt förslaget en så inskränkt omfattning i syfte att på ett område, der stämningen uppenbarligen var gynsam för den ifrågasatta lagstiftningen, först pröfva dess gagn, innan densamma utsträcktes äfven till andra industrigrenar. Huruvida det kan vara lämpligt och behöfligt att äfven nu förfara med samma försigtighet, vill jag tills vidare lemna of afgjort. Mig synes det otvifvelaktigt, att det för alla industrier skulle vara i hög grad önskvärdt att så snart som möjligt blifva delaktiga af detta skydd, som i utlandet länge visat sig vara af så stor nytta och der i så hög grad anlitas. I alla händelser torde endast regeringen vara i tillfälle att undersöka, huru härmed förhåller sig.

Till regeringen torde äfven böra öfverlemnas att uppgöra förslag till författning i ämnet, och torde detta så mycket lättare kunna ske, som en komité redan haft frågan under behandling samt ett fullstän-

digt förslag till författning redan en gång blifvit af regeringen utarbetadt».

Lagutskottet, som jemväl denna gång ansåg sig böra före frågans pröfning lemna de ledamöter inom riksdagen, hvilka kunde antagas vara närmast intresserade af densammas lösning, tillfälle att uttala sina åsikter och önskningsar, inbjöd för den skull desse att infinna sig hos utskottet och yttra sig i anledning af motionen. Denna utskottets inbjudning blef också efterkommen. I det utlåtande, utskottet sedermera afgaf i anledning af motionen, lemnades till en början följande redogörelse för det väsentliga innehållet af hvad inför utskottet sålunda blifvit anfördt.

»Å ena sidan hafva de, som yttrat sig emot förslaget, upprepat de många gånger förut uttalade betänkligheterna, att de svenske industriidkarne, på samma gång de genom förslagets antagande skulle vinna skydd för sina egna mönster och modeller, uteslötes från möjligheten att utan vederbörande rättsegares medgifvande tillgodogöra sig mönster och modeller från de förnämsta industriidkande länder i Europa, hvilket sistnämnda förhållande med nödvändighet följde af de internationella aftal på ifrågavarande område, som Kongl. Maj:t för vårt land ansett sig böra biträda. Vårt lands ännu outvecklade industri vore emellertid ännu i vidsträckt omfattning hänvisad till utlandet för anskaffande af nödiga mönster och modeller. Det skydd, förslaget afsåge att gifva, befarades vidare komma hufvudsakligen de utländske industriidkarne till godo, och härigenom skulle den redan nu bekymmersamma konkurrensen med utlandet ytterligare försvåras särskildt för de näringsidkare, hvilka saknade tillgångar att förskaffa sig egna mönster och modeller. Erfarenheten från utlandet visade äfven, att registreringen, för att förekomma efterapningar och sålunda förblifva fullt verksam i den åsyftade rigtningen oupphörligen måste förnyas. På samma gång detta förhållande ofta nog låte registreringen kännas som en börda, låge här jemväl i viss mån förklaringen till den omständigheten, att de flesta länders skyddsregister uppvisade höga registreringssiffror, hvilken omständighet plägade åberopas såsom ett kraftigt bevis om den åsigt angående systemets gagnelighet, som i utlandet gjorde sig gällande. Det låge vidare i allmänhetens intresse att utan allt för stora uppofferingar kunna förskaffa sig industrialster af ifrågavarande slag, men detta berättigade intresse tillgodosåges illa genom det föreslagna skyddet, som nödvändigtvis måste fördyra den vara, der mönstret eller modellen användts. Slutligen betonades, att sedan den tid, då förarbetena till Kongl. Maj:ts år 1887 afgifna förslag i ämnet pågingo, förhållandena på

det industriella området icke förändrats derhän, att ett skydd kunde sägas vara mer af behovet påkalladt nu än då, och vore det således bäst att frågan ännu finge hvila någon tid.

Till stöd för motionen har, å andra sidan, hufvudsakligen blifvit anfördt, att derest vårt folk ville med bibehållen ära deltaga i arbetet på den materiella odlingens område, finge det icke inskränka sig till att makligt efterhärma, hvad uppfinningsandan och näringsfliten hos andra folk skapat, utan måste göra sin insats af sjelfständig verksamhet i det gemensamma kulturarbetet. Uppammandet af en inhemsk konst-industri förutsatte med nödvändighet ett verksamt skydd för mönster och modeller, då endast under tillvaron af ett sådant skydd mönster-ritaren och uppfinnaren af modeller kunde påräkna full godtgörelse för sitt arbete och, på sätt motionären erinrat, sporras till nya ansträngningar för att vinna fulländning i sitt yrke. Särskildt för de industri-idkare, inom hvilkas verksamhet till följd af bristande kapital någon egentlig arbetsfördelning mången gång icke förekomme, utan mönster-ritaren och tillverkaren af den vara, för hvilken mönstret vore afsedt, ofta vore en och samma person, hade frågan om införandet af skydd för mönster och modeller karakteren af en verklig lifsfråga, hvars lösning icke utan väsentlig skada för industrien längre kunde uppskjutas. Man borde vidare ihågkomma, att ett internationellt mönsterskydd ingalunda, såsom man befarat, uteslöte möjligheten för de inhemske industri-idkarne att för sina tillverkningar fortfarande använda utländska förebilder. Hinder härför mötte endast i det fall, att dessa vore här i riket skyddade, men det kunde ej gerna antagas, att utländska mönster skulle till så stor omfattning härstädes inregistreras, att icke äfven de industrigrenar, hvilka måste i sin tillverkning följa snabbt vexlande utländska moder, fortfarande skulle beredas tillräckligt tillfälle att förse sig med nödiga förebilder från utlandet, hvadan de i sådant hänseende uttalade farhågorna syntes icke obetydligt öfverdrifna. Hvad slutligen vidkomme påståendet att, då förändrade förhållanden icke inträdt, sedan åtgärder till frågans lösning senast företogos, härmed syntes kunna utan våda ännu någon tid anstå, jäfvades detta påstående af senaste tiders erfarenhet, som uppvisade en snabb utveckling särskildt inom konstindustrien, hvarjemte det icke borde vara obekant, att inom vårt land på sista tiden höjts allt flere röster för införandet af ett allmänt mönsterskydd, och att intresset för en snar lösning af frågan vore synnerligen stegradt.)

Derefter fortsatte utskottet:

»För egen del anser utskottet, i öfverensstämmelse med hvad som

uttalades af 1887 års lagutskott, att anspråket på skydd för industriella mönster och modeller ingalunda saknar berättigande, utan hvilat på en riktig princip, men håller jemväl före, att vid en lagstiftningsåtgärd af ifrågavarande beskaffenhet hänsyn måste tagas till äfven andra mera tillfälliga omständigheter, som kunna lägga hinder i vägen för principens genomförande; och får utskottet i sistnämnda hänseende hänvisa till här ofvan anförda mot motionärens förslag framställda erinringar. Dessa erinringar synas dock, på grund af hvad å andra sidan blifvit anfördt, icke böra tillerkännas sådan afgörande vikt, att allt vidare arbete på den föreliggande lagstiftningsfrågans lösning bör afstanna. Vid sådant förhållande och då uttalandena i ämnet inför utskottet gifva anledning antaga, att en ytterligare utredning rörande de förhållanden, som inverka på frågans bedömande, är af behof påkallad, får utskottet hemställa, att Riksdagen ville, i anledning af ifrågavarande motion, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta verkställa förnyad utredning i fråga om behofvet och lämpligheten af att införa skydd för industriella mönster och modeller samt derefter för Riksdagen framlägga det förslag till författning i ämnet, hvartill en dylik utredning kan föranleda.

Utskottets hemställan, som bifölls af Andra Kammaren, blef emellertid af Första Kammaren afslagen.

Uti en vid innevarande riksdag inom Andra Kammaren väckt, till lagutskottets behandling öfverlemnad motion n:o 90, förnyar herr *Aulin* under hänvisning till den utredning, som vid frågans föregående behandling inom riksdagen lemnats, sin vid 1891 års riksdag gjorda framställning och hemställer, att Riksdagen må i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det Kongl. Maj:t ville låta utarbета och för nästa Riksdag framlägga förslag till lag om skydd för industriella mönster och modeller.

De af 1891 års lagutskott anförda skäl för lagstadgande i den rigtning, motionären ifrågasatt, synas utskottet fortfarande ega full giltighet.

tighet; och utskottet stärkes i denna uppfattning af de uttalanden i frågan, som från sakkunnigt håll gjordes under förhandlingarne vid de möten, som samma år under liflig tillslutning från olika delar af landet höllos i Göteborg på föranstaltande af handtverks- och industriföreningen samt tekniska samfundet i nämnda stad. Särskildt tillåter sig utskottet anföras, hurusom af flera talare vid dessa båda möten framhölls, att införande af mösterskydd ingalunda skulle, på sätt motståndarne till reformen sökt göra gällande, i någon större grad beröfva den inhemske fabrikanten möjlighet att såsom hittills tillgodogöra sig utländska mönster. Ett dylikt förhållande kunde nemligen komma till stånd allenast i fråga om sådana utländska möster, för hvilka skydd här i landet blefve sökt, men erfarenheten från de många länder, der mönsterskydd redan vore infördt, gäfvade vid handen, att antalet mönster, derför skydd i främmande länder blefve sökt, utgjorde endast en ringa del af hela antalet mönster. Genom ett äfven till utländska mönster utsträckt skydd bereddtes vidare den inhemske fabrikanten utväg att mot en jemförelsevis ringa uppoffring uteslutande förfoga öfver dylika mönster, och i samma mån dessa vore förherskande på den inhemska marknaden, såsom vore fallet beträffande textilindustrien, sattes fabrikanten i stånd att bättre beherska den inhemska marknaden än som kunde ske i saknad af mösterskydd.

Utskottet vill slutligen meddela, att motionären tillställt utskottet tvenne honom tillhandakomna skrivelser, hvilka aflåtits den ena af centralstyrelsen för Sveriges handtverks- och industriföreningar samt den andra af ofvan omförmälda handtverks- och industriförening i Göteborg, och i hvilka båda skrivelser uttalas lifliga sympatier för den af motionären ifrågasatta reformen. I likhet med 1891 års lagutskott finner dock utskottet frågans slutliga afgörande böra föregås af en ytterligare utredning af alla på frågan inverkande förhållanden; och får utskottet, jemväl i öfverensstämmelse med hvad lagutskottet 1891 föreslog, följaktligen hemställa,

att Riksdagen ville, i anledning af ifrågavarande motion, i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta verkställa förnyad utredning i fråga om behofvet och lämpligheten af att införa skydd för industriella mönster och modeller samt derefter för Riksdagen framlägga det förslag till för-

fattning i ämnet, hvartill en dylik utredning kan föranleda.

Stockholm den 28 april 1894.

På lagutskottets vägnar:

E. VON KRUSENSTJERNA.

Herr *F. Andersson* har begärt få här antecknadt, att han på grund af dödsfall inom sin familj icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
